

Dino Milinović

ΟΥΔΕΙΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ : prikazi vezani uz smrt u kasnoj antici (nekoliko primjera iz Salone i Dalmacije)

Slika vezana uz grob ili, riječima Paul-Alberta Févriera, “ukras koji okružuje mrtve”, postaje sve važnija kako se klasična antika bliži kraju. Ova evolucija nije samo posljedica pojave kršćanstva već i određenih promjena u običajima pokapanja (poglavito fenomen inhumacije), što dovodi do drukčijeg načina ukrašavanja groba. U ovom se članku vraćamo na dva poznata sarkofaga nađena u 19. stoljeću na nekropoli Manastirine, sjeverno od Salone, danas u Arheološkom muzeju u Splitu. Jedan je poznat kao sarkofag „Dobrog pastira” i zbog središnjeg motiva najčešće je interpretiran u kršćanskom smislu, dok je drugi tipičan mitološki sarkofag, ukrašen verzijom priče o Hipolitu i Fedri. Oba sarkofaga datiraju se na sam početak 4. stoljeća, u razdoblje uoči velikih promjena u rimskom svijetu, kada proizvodnja mitoloških sarkofaga ubrzano jenjava, dok se veća produkcija kršćanskih sarkofaga tek očekuje. Pronalazak ovih dvaju sarkofaga, položenih paralelno jedan uz drugi u uskom koridoru tik do grobne bazilike na Manastirinama (podignute u prvoj trećini 5. stoljeća), moguća pripadnost istoj obitelji te, naposljetku, zanimljiv suživot (kripto)kršćanske i mitološke ikonografije u neposrednoj blizini svetačkog pokopa (*ad sanctos*) nameću zanimljiva pitanja o razdoblju kohabitacije religijskih svjetonazora, kristijanizacije i pokrštavanja, ali i pitanje općih, zajedničkih vrijednosti koje su dijelili pripadnici lokalnih elita i koje su našle izraz i u dekoraciji groba.